

Iva
Körbler

Kvadratura trga

Miroslav Geng:

Ideja/realizacija/odabir o8

Galerija Modulor, Zagreb

27.3.-14.4.2008.

AUTORI IZLOŽBE:

Miroslav Geng, Toni Bešlić, Ivan Trutanić

Slučaj je htio da u prostoru Galerije Modulor bude postavljena izložba arhitekta Miroslava Genga (1955.), autora novoga urbanističko-arhitektonskog rješenja zagrebačkog Kvaternikova trga, istovremeno s posljednjim zahvatima u finalizaciji vizure "Kvatrića": useljavanjem cvjećarnica i dinamiziranjem sivih tonova trga šarenim šestinskim suncobranima lokala. Geng je studirao u klasi profesora Miroslava Begovića, koji je bio poznat po fleksibilnu pristupu, kreativnoj uporabi i kontrastiranju različitih stilskih matrica, tekstura materijala u prostoru, na objektima te u interijerima, što je bilo dobra referencija za iznimno zahtjevan projekt uređenja Kvaternikova trga.

Iako su na izložbi osim projekta Kvaternikova trga bili prikazani i drugi autorovi značajniji projekti i realizacije na području Hrvatske, primjerice, urbane vile na Kozjaku u Zagrebu (1989.), iznimno uspješna realizacija dječjeg vrtića *Vedri dani* u Zagrebu (2000.), ili višestambena zgrada POS-a u Konjščini (2005./06.), te niz maketa i idejnih rješenja, nagrađenih natječajnih radova i jedna studija - što neupitno svjedoče o natprosječnom arhitektovu osjećaju za mikroprostor i makroprostor određene građevne čestice i stupnja uklopljenosti volumena projekta u okolno urbano-pejzažno tkivo - ipak je cijela izložba bila u znaku projekta Kvaternikova trga. Doduše, drugi izloženi radovi nisu samo poslužili tomu da se decentno "garnira" i teorijski podrži rješenje "Kvatrića", već su opravdano predstavili Genga kao arhitekta koji veliku pažnju u razradi idejnog

rješenja koncentrira na suodnose punih i praznih ploha, igru volumena po nivoima i katovima, kontrastiranje punih i transparentnih volumena i površina te maksimalno funkcionalnu tlocrtnu razvedenost objekta (uz sekvenciranje svih pročelja), kako bi se dobile mnogostruke vizure (Dječji vrtić *Zeleni brijeg*, Sisak, 2002.; restoran *Vidikovac*, Sisak, 2003.; bazen *Svetice*, Zagreb, 2005., s arh. Ivanom Trutanićem; sportski centar Grana Klaka, Zagreb, 2005., s arh. I. Trutanićem; osnovna škola u Popovači, 2007., s arhitektima I. Trutanićem i Ivanom Perić; natječajni rad za kompleks Trga pravde, Zagreb, 2008., s I. Trutanićem i I. Perić; sjajni projekt na pilonima postavljene, "lebdeće" osnovne škole u Kušlanovoj, Zagreb, 2008., također u suradnji s to dvoje arhitekata). Svi njegovi projekti, natječajni radovi i studije pokazuju kako se radi o arhitektu koji je zrelo apsorbirao domete zagrebačke moderne arhitekture pedesetih, šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća - inteligentno se ogradio od postmodernih elemenata i citatnosti tog predznaka - te ponovno nastavio raditi na tragu nove geometrijske estetike transparentnih materijala i ploha s kolorističkom paletom primarnih boja (crvena, žuta, plava) i sivih rastera.

Iako je neosporno kako se arhitektonsko-urbanističko rješenje Kvaternikova trga "temelji na jasnoći kompozicijske i prostorne organizacije s dominacijom kompaktnih ploha" (Toni Bešlić, u katalogu izložbe), gdje je trebalo riješiti iznimno osjetljivo pitanje organizacije nadzemne i podzemne

↑ Kvaternikov trg, pogled prema sjeveroistoku, snimio: Milan Drmić

prometne regulacije (tramvaj, automobili, autobusi, pješaci) da se ne naruši cjelina važnoga zagrebačkog trga na koji su građani jako osjetljivi, duh gradskog trga humana mjerila u središtu grada nije u cijelosti ostao sačuvan. Shema ulica koje završavaju na trgu (Vlaška i Šubićeva) ili polaze od njega (Maksimirska i Heinzelova), kao značajne gradske prometne arterije, nužno Kvaternikovu trgu pojačava karakter prolazna trga na sve četiri strane svijeta. Pitanje prometne regulacije gotovo da je postalo središnjim problemom novog uređenja trga, ali ni na taj problem ne može se ponuditi jednoznačan odgovor oko razine kvalitete urbanističkog rješenja. Pješački su prijelazi s ulične razine spuštteni na podzemnu razinu pješačkih pothodnika, što ubrzava automobilski i tramvajski promet, ali oduzima svaku mogućnost pješaku da u zadnjoj sekundi "uhvati" tramvaj, narušavajući osjećaj trga pješačkoga mjerila koji možemo pretrčati u nekoliko minuta. Uvijek se može primijetiti – i sama za sebe to mogu reći – kako nas

nimalo ne smetaju pješački pothodnici ili ulazi i izlazi metroa u Beču, Parizu ili Londonu, ali ovo rješenje stanovnika koji je odrastao uz Kvatrić, na obližnjoj Šalati ili na istočnom maksimirskom rubu ovoga dijela grada nužno podsjeća na otudene, sive i zapuštene pothodnike Novog Zagreba i na drugačiju kulturu stanovanja. Fizičko iskustvo "svladavanja" novog "Kvatrića" tako se u realnom vremenu i prostoru osjetno povećava za jedan osobni prostorno-vremenski fragment koji pojačava nervozu fizičkog prijelaza i kašnjenja na točku na koju želimo stići. To rješenje postaje time snažan argument onima koji smatraju kako je novi dizajn "Kvatrića" zapravo uspješan arhitektonsko-urbanistički alibi za izgradnju podzemnih garaža, pa su pješaci sami po sebi prestali biti metom urbanističkog interesa. Oni su tek "nužno zlo" čija se putanja nemilosrdno pomiče pod zemlju, da ne ometaju promet vozila na iznimno frekventnome prometnom čvorištu. Treba ipak dodati da su, sami po sebi, pothodnici (ulazi u njih) i

↑ Kvaternikov trg, pogled prema jugu,
snimio: Milan Drmić

dizala s nadstrešnicama dobro uklopljeni u vizuru trga, kao i rampe za ulaz i izlaz vozila u troetažnu garažu, koje su locirane na južnoj strani trga.

Također, treba istaknuti i nekoliko sjajnih urbanističko-prometnih detalja u novoj regulaciji, koji posebno idu na ruku stanovnicima ovog dijela grada. Domjanićeva i Galjufova ulica postale su dvosmjerne, što olakšava komunikaciju prema sjevernim dijelovima Šalate, Srebrnjaka i Maksimira. Početne autobusne stanice za linije Kaptol i Kozjak premještene su na plato iza nekadašnje zgrade javnoga gradskog kupališta na južnoj strani "Kvatrića", na početak Heinzelove, što pogoduje blizini nove lokacije tržnice, na vrhu trokuta Šubićeva-Martićeva. Kružni tok prometa na novom "Kvatriću" riješen je besprijekorno. Čak je i tramvajaska stanica za liniju br. 7 pomaknuta s trga dublje u Maksimirsku, što smanjuje gužvu u najprometnije sate dana. Jedno malo i na prvi

pogled nevažno, ali sjajno urbanističko-hortikulturno rješenje svakako je sadnja drveća ispred "Name" te na sjevernoj strani trga. Moramo napomenuti kako se u svakoj, i najmanjoj sitnici zaista vidi da je Geng sav svoj kreativni potencijal – a on objektivno nije malen – usmjerio u pomalo nemoguć plan da "Kvatriću" što više, u danim okolnostima, ostavi karakter cjelovita gradskog trga, koji se prostorno-vizualno neće "prelijevati" preko svojih granica i čiju ljepotu neće narušavati okolni promet. Stoga je razumljivo zašto se u opremi elemenata trga (informacijski *city-light* obelisk na istoku, čelično-stakleni paviljon s kioscima i malom kavanom na sjeveru) Geng koristio tamnim nijansama sive boje koje prostor vizualno komprimiraju, sažimajući silnice sivih elemenata prema unutra, prema sivim kamenim pločama prazna prostora sredine trga. No, ostat će na trajnu diskusiju prema osobnim estetskim mjerilima pridonose li zaista drveni elementi klupa/

/platformi za sjedenje i pozornice/platforme za koturaljkanje intimnu dojamu trga, s obzirom na to da drvo funkcionira kao tzv. topli materijal; ili je u takvoj strukturi naglašeno *high-tech* opreme trebalo upotrijebiti različite vrste metala i plastično-gumenih materijala u tamnijim nijansama! To bi vizualno bolje korespondiralo s cjelinom trga i modernističkom arhitekturom okolnih zgrada, a bilo bi i, dugoročno planirano, jeftinije za održavanje. Današnje su mogućnosti primjene materijala kojima je obradom u potpunosti promijenjen karakter neslućene, a ovako se ne mogu oteći dojamu o nespretno sročenu "mementu" pučkom karakteru bivše tržnice. Naime, cijela je oprema trga, po odabiru i spajanju materijala, nesretno "sjela" u taj javni prostor, kao da se radi o opremanju interijera trgovačkog centra ili *fancy* vrtnoga restorana. Na jugu je rampa u garaže vizualno odijeljena još jednom manjom drvenom platformom, zasadam čempresa i fontanom koju od tramvajske pruge štiti staklena pregrada. Cijela je mikrocijelina previše interijerska u dojamu, po principu tzv. obrnute rukavice.

No, možda je najčudniji detalj cijele opreme odabir tamnosiva stakla kao zatvorene nadstrešnice horizontalnom elementu paviljona s cvjećarnicama na sjeveru te blještava sivocrna stakla na zabatnim dijelovima (čeličnim gredama) sva četiri pročelja paviljonske cjeline. Noću, kada su paviljon i trg osvijetljeni, te po tmurnom kišnom danu, ti materijali djeluju efektivno i vizualno oživljavaju trg. Ali danju, u klimi koja godišnje u prosjeku ima sve više toplih dana, to tamno staklo već sada proizvodi efekt staklenika koji će u ljetnim mjesecima "pržiti" i ljude i cvijeće ispod njega. Drugo: blješteći elementi

opreme na dnevnom svjetlu i suncu gradskog trga koji pretendira biti estetski visokovrednovana cjelina... Sjećate se lekcije bontona o prikladnu odijevanju koja je i danas obvezatna u cijelom pristojnom svijetu da se prije osamnaest sati - a ljeti dok ne padne mrak - ne nosi nikakav materijal sjajne teksture, sjajni nakit ni *štras*? Taj je element sjaja na paviljonskoj cjelini novoga "Kvatrića" arhitektonska "pljuska" visokoj tradiciji građanske arhitekture i uljudbe ovog dijela grada, samo nekoliko stotina metara od Petrove crkve, Vitićeve zgrade u Laginjinoj, Ehrlichove stambene cjeline "Vatikana" i sačuvana maloga paviljona iz vremena nadbiskupa Haulika. Ako je arhitekt smatrao kako će reflektirajućim staklom u dijagonalnoj vizuri povući os prema staklenoj zgradi INA-e u Šubićevoj i njezinoj reflektirajućoj staklenoj opni fasade, to nije urodilo željenim rezultatom! Dojam je pomalo provincijalno *kičerski*, upravo začudan za arhitekta takva potencijala i rafinmana. Ili je Geng, u strahu od konstantnih zaglušnih kritika kako će novo lice "Kvatrića" biti samo paravan za smještaj podzemne garaže, u trenutku slabosti pokušao pronaći način kako maksimalno vizualno apostofirati tijelo trga s arhitektonskim elementima, po principu vizualnoga šoka? Ta agresivna gesta vizualno je usisala i sačuvani objekt historicističkog kioska, sada uklopljena u novu cjelinu linear-noga paviljona.

U svakoj se gesti arhitekta osjeća kako se trudio spasiti jedan od najdražih gradskih trgova, ali novi elementi, nažalost, nisu uspjeli nadići dojam heterogenih dijelova bez mogućnosti sretne integracije u povezanu cjelinu. ×

SUMMARY: SQUARING THE SQUARE

Following the exhibition in Gallery Modulor in Zagreb, the article presents and evaluates the work of architect Miroslav Geng (b. 1955), associate professor at Faculty of Architecture in Zagreb, with particular attention to urbanistic

and architectural solution of Kvaternik Square (2007), which caused divided opinions regarding the success and quality of refurbishment of this important Zagreb downtown site.